

Agora 6
8934 CJ Leeuwarden
(058) 7600760
info@fmf.frl
www.fmf.frl

Kvknr: 41000343
Btwnr: NL0035.14.092B01
IBAN: NL60TRIO0212485121

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt gaswinning Ternaard Ontwerpbesluiten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Van: Friese Milieu Federatie
Agora 6
8934CJ Leeuwarden
info@fmf.frl

Verzonden via de website www.rvo.nl/gaswinning-ternaard

Datum : 6-10-2021
Ons kenmerk : 108-21/MP
Betreft : uw kennisgeving ontwerpbesluit omgevingsvergunning gaswinning Ternaard

Geachte minister,

In de Staatcourant van 26 augustus 2021 (publicatienummer 39232) publiceerde u uw kennisgeving terinzagelegging ontwerpbesluiten en milieueffectrapportage Gaswinning Ternaard. Het betreft het voornemen van de NAM (Nederlandse Aardolie Maatschappij) om gas te gaan winnen uit het gasveld ten noorden van het dorp Ternaard. Een klein deel van dit gasveld ligt onder land, het grootste deel onder de Waddenzee.

Blijkens uw publicatie kan tot en met 7 oktober 2021 gereageerd worden op de ontwerpbesluiten. Van dit recht maken we bij deze tijdig gebruik.

We verzoeken u met klem om deze voorgenomen gaswinning niet toe te staan en hiervoor geen vergunning te verlenen aan de NAM. Daarvoor geven wij u twee redenen:

1. Gaswinning onder de Waddenzee ondermijnt de energietransitie.
2. Gaswinning onder Waddenzee leidt tot schade aan de natuur en landschap.

Ad 1. Gaswinning onder de Waddenzee ondermijnt de energietransitie

Als Friese Milieu Federatie zetten wij ons in voor een mooi en duurzaam Fryslân. Van en voor de Friezen. Dat doen wij samen met 40 aangesloten Friese organisaties. **We streven naar een gezond milieu, een rijke natuur en een mooi landschap.** Daarbij werken wij aan drie grote opgaven: tegengaan van klimaatverandering, herstel van biodiversiteit en behoud en ontwikkeling van de Friese omgevingskwaliteit. We willen de transitie naar een duurzame energievoorziening versnellen. En dat op zo'n manier dat wij rekening houden met ons mooie Friese landschap, de natuur en nauwe betrokkenheid van de Friese burger. Dit is een geweldige en omvangrijke opgave. Dit doen we onder

Wij worden gesteund door

Samen voor een mooi en duurzaam Fryslân

Agora 6
8934 CJ Leeuwarden
(058) 7600760
info@fmf.frl
www.fmf.frl

Kvknr: 41000343
Btwnr: NL0035.14.092B01
IBAN: NL60TRIO0212485121

meer via het gezamenlijk en *bottom up* opstellen van een Regionale Energie Strategie. Maar de discussie over aardgaswinning zit ons daarbij dwars. Letterlijk en figuurlijk.

Gaswinning gaat gepaard met bodemdaling, CO₂- en stikstofuitstoot en chemie in de grond met mogelijk negatief effect op water en bodem. Dat past niet bij onze inzet voor klimaat en natuur. Gaswinning maakt mensen bezorgd en nieuwe gaswinning staat haaks op de oproep om te verduurzamen. Dat past niet bij onze inzet om het draagvlak voor duurzaamheid te vergroten. We zien in Friesland dat gaswinners in onze provincie herhaaldelijk inzetten op uitbreiding en op het laatste gas nog uit de grond halen. Zoals nu vanuit Ternaard onder de Waddenzee.

In Fryslân hebben we dit voorjaar een Regionale energiestrategie opgeleverd. De Friese gemeenten, provincie, Alliander en de maatschappelijke organisaties hebben een bod neergelegd van 3 terawattuur duurzame energie op te wekken in 2030. Momenteel werken we hard aan de verdere uitwerking van deze RES onder andere met een aanpak om versneld van het aardgas af te gaan.

Het is aan onze achterban niet uit te leggen, laat staan aan de gemiddelde burger dat er nieuwe gaswinningszaken zouden moeten komen. Het frustriert ons bij ons werk. Hoe kunnen we met goed fatsoen aan de inwoner van Fryslân vragen om van het gas af te gaan, terwijl er ondertussen allerlei vergunningen worden afgegeven. En ook nog in natuurgebieden. Nieuwe gaswinning toestaan staat dan ook haaks op onze missie en ondermijnt onze opgaven.

Ad 2. Gaswinning onder Waddenzee leidt tot schade aan de natuur en landschap

Het Waddengebied is een kwetsbaar natuurgebied wat al onder druk staat. Daarbij is het ook een gebied met een unieke status: een Unesco Werelderfgoed status. Dat maakt dat met dit gebied uiterst zorgvuldig moet worden omgegaan en tot het uiterste beschermd dient te worden. Uit de wetenschap komen diverse signalen dat gaswinning onder de Waddenzee wel degelijk kan leiden tot schade aan dit gebied. Schade met gevolgen voor natuur en landschap. Wij zijn van mening dat op basis van deze signalen vanuit het voorzorgsprincipe moet worden gehandeld. De Waddenzee is een te kostbaar en gevoelig natuurgebied om risico's mee te nemen.

De signalen komen uit gerenommeerde hoek. Op 5 oktober 2021 publiceerde de Waddenacademie haar 'Juridisch advies inzake Natura 2000 en gaswinning onder de Waddenzee (Project gaswinning Ternaard)'. De Waddenacademie is een onafhankelijk kennisinstituut. Het advies is uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer. In haar advies gaat de Waddenacademie onder andere in op het standpunt van de Minister dat 'op de korte termijn geen nadelige gevolgen voor de natuur te verwachten zijn - mede vanwege de toepassing van de hand-aan-de-kraan-aanpak.'

De Waddenacademie komt echter tot een andere conclusie. Zij stelt 'dat de wijze waarop de hand-aan-de-kraan-aanpak voor het project gaswinning Ternaard invulling is gegeven onvoldoende waarborgen biedt voor het uitsluiten van redelijke wetenschappelijke twijfel over het ontstaan van

Wij worden gesteund door

Samen voor een mooi en duurzaam Fryslân

Agora 6
8934 CJ Leeuwarden
(058) 7600760
info@fmf.frl
www.fmf.frl

Kvknr: 41000343
Btwnr: NL0035.14.092B01
IBAN: NL60TRIO0212485121

nadelige gevolgen voor de natuurlijke kenmerken en doelen van de Waddenzee.'

Ook wordt in het omvangrijke advies gesteld dat de ontwerpvergunningen 'onvoldoende overtuigend' aantonen, dat is uitgesloten dat de boringen schadelijke gevolgen hebben voor de natuur. Ook stelt het advies dat als er ook maar enigszins 'redelijke wetenschappelijke twijfel' bestaat over 'het ontstaan van nadelige gevolgen voor de natuurlijke kenmerken en doelen van de Waddenzee', de Wet natuurbescherming niet toelaat dat de vergunning wordt verleend. De minister heeft dus voldoende mogelijkheden om gaswinning in het Natura2000 gebied, wat de Waddenzee is, tegen te gaan. Het is dus niet een kwestie van kunnen, maar willen.

Ook het meest recente IPCC-rapport is overduidelijk. Het is code rood voor het klimaat. Een leefbare aarde staat op het spel. De huidige staat van het klimaat wordt in het rapport samengevat als 'rampzalig'. Overal ter wereld warmt de aarde op door onze enorme uitstoot van broeikasgassen. Het gevolg is onder andere meer hittegolven, droogte, extreme neerslag en de stijging van de zeespiegel. Het IPCC-rapport geeft ook de gevolgen voor de Waddenzee aan. Zeespiegelstijging waardoor er onvoldoende zand het gebied binnenkomt en wadplaten langzaam verdrinken. Meer mariene hittegolven leiden tot aantasting van ecologische structuren. De IPCC-onderzoekers concluderen dat de klimaatverandering, en de druk die deze op een bijzonder gebied als de Waddenzee oplevert, bovenop de andere menselijke invloeden komt. Dat maakt het, aldus de onderzoekers, extra belangrijk om alles op alles te zetten om emissies en menselijke druk in het Waddengebied tot een minimum te beperken. Onzes inziens is dit een belangrijke reden om geen nieuwe gaswinning in dit gebied toe te staan.

Wij herhalen dan ook onze dringende oproep om geen nieuwe gaswinning toe te staan onder de Waddenzee en om hiervoor geen vergunning te verlenen aan de NAM.

Hoogachtend,
Friese Milieu Federatie

Hans van der Werf
Directeur

Wij worden gesteund door

Samen voor een mooi en duurzaam Fryslân